

EINDRAPPORTAGE

EARLY WARNING SYSTEMEN IN DE DIERVOEDERSECTOR (DEELPROJECT 5)

14 MEI 2004

Projectgroep Early Warning Systemen
diervoeder

Rapporteur, namens projectgroep:
Matthé van den Broek,
VWA/KvW regio Oost
Afdeling Signalering veterinaire producten
Postbus 202
7200 AE Zutphen

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Beschrijving van beoordeelde (early warning) systemen, direct gericht op diervoeder of daaraan gerelateerd
 - 2.1. Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF)
 - 2.2. Early Warning Systeem van het PDV
 - 2.3. Systeem conform Gedragscode Nevedi
 - 2.4. Meldkamer VWA
 - 2.5. Netwerk van Toezicht R97/12
 - 2.6. Alarmeringssysteem BOT-mi
 - 2.7. Meldpunt VROM milieu-inspectie
3. Conclusies
4. Aanbevelingen
5. Geraadpleegde documenten
6. Bijlage:
 - 6.1. Sheet (Excel) met vergelijking van geïnventariseerde (early warning) systemen (2 pagina's)

1. Inleiding

In de diervoedersector is een aantal (deel)waarschuwingssystemen in gebruik om in een vroeg stadium geïnformeerd te worden over mogelijke onregelmatigheden m.b.t. diervoeder(grondstoffen), die schadelijke gevolgen kunnen hebben voor de gezondheid van mens, dier of voor het milieu. Daarnaast zijn er ook waarschuwingssystemen of informatiepunten ingesteld, die primair gericht zijn op milieu-incidenten, de gezondheidsstatus van dieren of de veiligheid van voedsel. Ook signalen van deze systemen kunnen van nut zijn om mogelijke consequenties voor de veiligheid van diervoeder(grondstoffen) vroegtijdig aan te geven.

Doel van dit deelproject is om de huidige in gebruik zijnde waarschuwingssystemen in de diervoedersector, of van systemen die daaraan gerelateerd zijn, door te lichten om zo een goed beeld te krijgen van het functioneren daarvan en van mogelijke knelpunten. Op basis daarvan zal een voorstel geformuleerd worden ter verbetering ervan. Dit moet leiden tot een plan van aanpak om tot integratie van deelsystemen te komen, dat zodanig moet worden ingericht dat dit kan aansluiten bij het Europese Rapid Alert Systeem for Food and Feed.

2. Beschrijving van de beoordeelde (early warning) systemen, direct gericht op diervoeder of daaraan gerelateerd

Door leden van de projectgroep is in 2003 een inventarisatie uitgevoerd van bestaande (early warning) systemen direct gericht op of gerelateerd aan diervoeder (zie bijlage 6.1). In deze inventarisatie zijn de volgende systemen betrokken:

- het Rapid Alert Systeem for Feed and Food (RASFF) van de Europese Unie
- het Early Warning Systeem (EWS) van het Productschap Diervoeder (PDV)
- systeem gebaseerd op de gedragscode van de Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (Nevedi)
- Meldkamer van de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA)
- netwerk van Toezicht Richtlijn 97/12 (EG), primair opgezet t.b.v. dierziekten
- Alarmeringssysteem van BOT-mi, primair opgezet t.b.v. milieu-incidenten
- Meldpunt van VROM/milieu-inspectie en Landelijk Meld- en Informatiepunt (LMIP) t.b.v. EVOA

In deze paragraaf worden deze systemen kort besproken en worden enkele knelpunten met betrekking tot het functioneren van deze systemen aangegeven.

In de matrix (zie bijlage) zijn al deze systemen naast elkaar gezet en zijn de resultaten voor de beoordeelde aspecten opgenomen.

2.1. Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF)

Het Rapid Alert Systeem van de Europese Unie (EU) is een systeem voor snelle waarschuwingen in de vorm van een netwerk voor kennisgevingen van het bestaan van een direct of indirect risico voor de gezondheid van de mens, verband houdende met een levensmiddel of diervoeder. Dit systeem omvat de lidstaten, de Commissie en de Autoriteit. Dit Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF) is ingesteld door de Europese Commissie op basis van artikel 50 van de Verordening (EG) No 178/2002 (5.1). De EU heeft hiermee een effectief instrument in handen om haar markt te monitoren op de veiligheid van voedsel en diervoeder. Als de autoriteiten van één van de lidstaten een direct of indirect risico voor de volksgezondheid identificeren ten aanzien van levensmiddelen of diervoeders, stelt het systeem hen in staat om via de Commissie middels notifications de andere leden van het netwerk binnen de EU te waarschuwen.

Via dit systeem ontvangen lidstaten behalve de kennisgeving ook een uitvoerige uiteenzetting van de redenen waarom de bevoegde autoriteiten van de lidstaat die de kennisgeving heeft verzonden, de maatregelen hebben genomen. De kennisgeving wordt te zijner tijd gevolgd door aanvullende informatie.

Berichtgeving vindt vanuit RASFF-bureau CIE in Brussel plaats aan de Meldkamer van de VWA d.m.v. e-mail (alert@vwa.nl) en telefonische voormelding.

Het RASFF kent 2 soorten berichtgeving:

- **alert notifications:** deze worden gegeven als partijen voedsel of diervoeder op de markt zijn gebracht, die een risico vormen voor de gezondheid van de mens en als onmiddellijke actie noodzakelijk is. Deze alerts worden afgegeven door de lidstaat die het probleem heeft vastgesteld en relevante maatregelen daartegen heeft genomen om het van de markt te (doen) halen.

Doel van de berichtgeving is om alle leden van het netwerk de informatie te geven zodat zij zelf kunnen verifiëren of het betrokken product op de eigen markt is en zij ook de noodzakelijke maatregelen kunnen nemen.

- **informatie notifications:** deze worden door een lidstaat gegeven over voedsel of diervoeder waarvoor een risico is geïdentificeerd maar waarvoor de andere leden van het netwerk geen onmiddellijke actie behoeven te ondernemen, omdat het betreffende product niet bij hen op de markt is gebracht. Meestal gaat het hierbij om goederen die onderzocht en geweerd zijn bij de buitengrenzen van de EU

Informatie van het RASFF is harde informatie gebaseerd op uitgevoerde analyses en risicobeoordeling.

Voor ontvangen berichten is er bij de VWA een (openbaar) beoordelingsprotocol.

Als een rapid alert naar het oordeel van de verantwoordelijke accountmanager van de VWA aanleiding geeft om regionaal actie te laten uitvoeren, wordt het alert via meldkamersysteem van de VWA/KvW als klacht doorgemeld aan de regionale diensten van de VWA/KvW. Berichten over diervoeder worden - ook weer afhankelijk van de aard van de berichtgeving - doorgemeld aan de VWA/RVV, de beleidsdirectie LNV en het PDV (zie verder).

Voor de notifications betreffende voedsel is er een opvolgingsprotocol voor wanneer en welke maatregelen moeten worden genomen; voor diervoeder is dat er niet

In artikel 52 van genoemde Verordening (EG) No 178/2002 (General Food Law) is opgenomen dat het niet is toegestaan dat anderen dan de bevoegde autoriteiten van de lidstaten kunnen beschikken over alle bij de melding beschikbare informatie. Dit in verband met de vertrouwelijkheid van de gegevens. Wel zijn met het Productschap Diervoeder (PDV) afspraken gemaakt dat de VWA vanaf 1 maart 2004 voor een proefperiode van 3 maanden bepaalde informatie van ontvangen RASFF-meldingen zal doorgeven aan het PDV en dat uitsluitend t.b.v. het Early Warning Systeem van het PDV (bijlage brief VWA aan PDV).

Knelpunten:

- Voor een goed functioneren van dit systeem is men afhankelijk van de kwaliteit van de controles, zoals die wordt uitgevoerd door de afzonderlijke lidstaten, en de alertheid van de lidstaten om beschikbare informatie ook consequent via het RASFF door te geven aan de EU.
- Vertrouwelijkheid van de informatie staat niet toe dat buiten de bevoegde instanties anderen kunnen beschikken over de volledige informatie.
- De VWA is filter voor wel of niet doorgeven van relevante informatie m.b.t. diervoeder. Als dit filter niet goed functioneert komen niet alle signalen terecht bij het PDV
- bij uitzondering worden partijen voedsel waarvoor alerts zijn afgegeven bestemd als grondstof voor diervoeder. Er is geen automatische link tussen voedsel en diervoeder-alerts

2.2. Early Warning Systeem van het PDV

Het doel van het opzetten van een Early Warning & response Systeem (EWS) bij het PDV is het vroegtijdig signaleren en melden van onregelmatigheden in diervoeder(grondstoffen) en snel reageren en communiceren hierover in de dierlijke productieketen met het doel schadelijke gevolgen voor mens, dier en milieu te voorkomen of in omvang te beperken (5.2, 5.3). Het EWS wordt door het PDV als aanvulling op zijn GMP+ kwaliteitssysteem beschouwd.

Als melders voor onregelmatigheden worden vooral diervoederbedrijven en laboratoria die analyses verrichten gezien. Daarnaast kunnen ook branche-organisaties, veehouders, akkerbouwers, controle-instellingen, de zuivel-, vlees- en eierverwerkende industrie, de levensmiddelenindustrie en b.v. dierenartsen en agro-adviseurs melder zijn. Zo is ook afgesproken dat de VWA vanaf 1 maart 2004 voor een proefperiode van 3 maanden bepaalde informatie van ontvangen RASFF-meldingen zal doorgeven aan het PDV t.b.v. het Early Warning Systeem (5.4).

Meldingen hebben betrekking op allerlei onvolkomenheden in het product of het productieproces, maar ook op onverklaarbare gebeurtenissen of vermoedens, die gevolgen kunnen hebben op het gebied van voederveiligheid/voedselveiligheid/volksgezondheid.

Het centrale meldpunt voor deze meldingen is het PDV. Dit meldpunt is daarvoor 24 uur per dag bereikbaar. Een melding wordt beoordeeld door het EWS-team Diervoeder-intern en wordt zonodig binnen de diervoedersector met het EWS-team Diervoedersector besproken. Wanneer noodzakelijk worden afnemers (veehouders) en ketenpartijen via het EWS-team dierlijke productieketen

geïnfomeerd. In onderling overleg wordt vastgesteld of ook de overheid en/of de Europese Unie moeten worden geïnfomeerd

In het Reglement Vertrouwelijkheid van het PDV staat o.a. opgenomen dat het EWS Meldpunt diervoedersector (PDV) geen informatie verstrekt aan derden zonder voorafgaand overleg met de betreffende EWS-teams Diervoedersector en Dierlijke productieketen. Voorts zijn de EWS registers alleen toegankelijk voor het EWS Meldpunt Diervoedersector. Derden hebben alleen toegang na toestemming van de secretaris PDV. Echter als er bij een melding sprake is van strafbare feiten heeft het PDV een meldingsplicht naar de AID.

Bij de beoordeling van een melding wordt uiteraard een en ander geverifieerd en worden afhankelijk van de bevindingen acties en maatregelen vastgesteld. Voor de beoordeling is een beoordelingsprotocol opgesteld.

Alle meldingen en beoordelingen worden door het EWS Centrale Meldpunt Diervoedersector vastgelegd in het EWS Register.

Knelpunten:

- niet alle informatie in het EWS is ook toegankelijk voor de bevoegde autoriteiten. De VWA heeft geen permanent toegang tot het EWS
- het PDV beoordeelt eerst zelf of er sprake is van strafbare feiten alvorens de AID in te schakelen

2.3. Systeem gebaseerd op de gedragscode van de Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie

De Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (Nevedi) is een vereniging van mengvoederproducenten. Bij Nevedi is 84% van de bedrijven in deze sector aangesloten. Deze produceren 96% van het in Nederland geproduceerde diervoeder voor landbouwhuisdieren. Nevedi stelt zich ten doel het bedrijfseconomisch, technisch, sociaal en maatschappelijk verantwoord functioneren van haar leden te bevorderen.

Het meldingssysteem dat de Vereniging voor haar leden heeft ingesteld berust op de Gedragscode Nevedi-leden, die in de Algemene vergadering van de Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie op 8 oktober 2002 is vastgesteld (5.5). Dit houdt in dat leden van deze vereniging op basis van een gedragscode gehouden worden aan het geven van informatie over door hen vastgestelde of vermeende 'praktijken in en rond de diervoedersectoren, die ongewenst zijn met het oog op de voedselveiligheid, de diervoederveiligheid en / of de reputatie van de diervoedersectoren'.

Het meldpunt bestaat uit 2 vertrouwenspersonen, die daarvoor 24 uur per dag bereikbaar zijn. Er is een intern protocol voor de beoordeling.

Als vervolg op een melding zal de vertrouwenspersoon van Nevedi nagaan of de gemelde 'ongewenste praktijk' zich daadwerkelijk voordoet en vervolgens betrokkenen manen om deze te stoppen. Als de maning naar het oordeel van de vertrouwenspersoon niet direct het gewenste effect heeft, zal de kwestie gemeld worden aan het Nevedi-bestuur, die een aantal passende maatregelen zal nemen tegen betrokken lid.

Geverifieerde informatie wordt doorgemeld aan de Nevedi-leden, het PDV en aan de Cie. Graanhandelaren.

Nevedi archiveert alle gegevens m.b.t. een melding zowel in een databank als ook digitaal. Na afhandeling wordt een melding gesloten door de vertrouwenspersoon, de voorzitter of het Bestuur.

Knelpunten:

- dit intern gerichte systeem lijkt overlap te hebben met het EWS van het PDV;
- meldingen worden in eerste instantie intern opgelost en komen niet altijd naar buiten
- doorgeven van bepaalde informatie is gebaseerd op een afgesproken gedragscode, waaraan leden geacht worden zich te houden. Onder die informatie valt ook het doorgeven van inkopen van 'foute partijen'. Onduidelijk is welke criteria hiervoor gehanteerd worden.

2.4. Meldkamer VWA

De Meldkamer VWA is een publiekelijk meld- en informatiepunt voor burgers, brancheorganisaties, bedrijven, instellingen, internationale organisaties (b.v. Cie in Brussel), etc. over zaken die betrekking hebben op het werkterrein van de VWA. De Meldkamer is 24 uur per dag bereikbaar via (gratis) telefoonnummer 0800 0488. Bij de meldkamer kunnen via de Warenklachtenlijn ook klachten gemeld worden die volgens een vaste procedure worden afgehandeld door de VWA. De Meldkamer van de Voedsel en Waren Autoriteit kan worden gezien als de antenne van de VWA, waarmee signalen

kunnen worden opgevangen m.b.t. onveiligheid van consumentenproducten, veevoeder en andere veterinaire zaken.

Dit betreft signalen afkomstig van:

- het Rapid Alert Systeem voor voedsel en diervoeder van de EU (RASFF)
- het Rapid Alert Systeem voor productveiligheid (non food) van de EU (RAPEX)
- Chief Veterinary Officer (CVO) over import- en exportpartijen van dierlijke producten
- Media, zoals teletekst, kranten
- Warenklachtenlijn
- Website

Via deze antenne (telefoon, fax, e-mail kunnen signalen worden ontvangen, die direct of indirect in verband gebracht kunnen worden met onveiligheid van diervoeder. Informatie uit meldingen kan zowel hard als zacht zijn. Voor alle meldingen geldt dat deze via een beoordelingsprotocol worden beoordeeld en geclassificeerd (5.6). Op ontvangen meldingen is ook een vertrouwelijkheidsprotocol van toepassing. Meldingen worden intern door de VWA afgehandeld. Er wordt echter ook doorgemeld aan toezichthoudende instanties. Als uit onderzoek blijkt dat er voor handelspartijen voedsel of diervoeder sprake is van een risico voor de consument, wordt de informatie doorgegeven aan de EU in Brussel t.b.v. het RASFF.

Na onderzoek van een klachtmelding wordt deze, afhankelijk van de ernst van de klacht, afgesloten door de Meldkamer of door de directie toezicht van de VWA.

Wat de archivering betreft worden de meldingen, waarop actie is ondernomen, als klacht in het meldkamersysteem opgenomen met de bevindingen van het ingestelde onderzoek, overige meldingen worden alleen als melding in dit systeem opgenomen.

Knelpunten:

De VWA is ten aanzien van het geven van bepaalde informatie over bedrijven tot geheimhouding verplicht.

2.5. Netwerk van Toezicht Richtlijn 97/12 EG

Het netwerk van toezicht is voor het eerst geïntroduceerd in de Richtlijn 97/12/EG tot wijziging en bijwerking van Richtlijn 64/432/EEG inzake veterinaire rechterlijke vraagstukken op het gebied van het intracommunautaire handelsverkeer in runderen en varkens. Genoemde richtlijn biedt de lidstaat de mogelijkheid een systeem van netwerken in te voeren waarbij de klinische inspectie door de officiële dierenarts van de runderen en varkens, ten hoogste 24 uur vóór vertrek, komt te vervallen.

Eén van de onderdelen van het netwerk van toezicht is de "erkende dierenarts" die tevens een rol is toebedeeld in de hygiëneverordeningen.

De oprichting van het toekomstige netwerk van toezicht biedt ook de mogelijkheid om invulling te geven aan de ontwikkeling van een veterinair bedrijfsmonitoringssysteem (motie Waalkens/ter Veer (5.7) en aan de ontwikkelingen betreffende Europese regelgeving (hygiëneverordeningen).

Met betrekking tot het onderwerp 'early warning systemen' is de gedachte dat bij invoering van dit netwerk bepaalde informatie over de gezondheidsstatus van runderen en varkens beschikbaar komt, die een relatie kan hebben met het gebruikte diervoeder.

Om te komen tot de oprichting van het netwerk gaat op korte termijn in opdracht van de Directeur Generaal van de Voedsel en Waren Autoriteit het Project Netwerk van Toezicht van start, waarvoor een plan van aanpak nu in concept gereed is (5.8).

2.6. Alarmeringssysteem BOT-mi, primair opgezet t.b.v. milieu-incidenten

Het Beleidsondersteunend Team Milieu-incidenten (BOT-mi) is een team van personen dat gevormd wordt door het hoofd van de Stafafdeling crisismanagement van het Inspectoraat-Generaal VROM, de coördinator overheidsoptreden bij bijzondere milieuomstandigheden van diezelfde Stafafdeling en door ambtelijke leden, die daartoe zijn aangewezen door verschillende ministeries en instituten (5.9).

Het team heeft o.a. tot taak de daartoe bevoegde bestuursorganen desgevraagd of uit eigen beweging te adviseren over maatregelen die moeten worden genomen ter bescherming van mens en milieu, indien zich een incident met stoffen die een gevaar opleveren voor mens of milieu, voordoet of kan voordoen.

Een melding over een milieu-incident komt normaal binnen via het Meldpunt VROM. Het Meldpunt zal de melding doorgeleiden naar de dienstdoend ambtenaar (D.D.A.). De dienstdoend ambtenaar verifieert de melding en beoordeelt de melding met behulp van de 'Vuistregels inschaling aard en ernst van calamiteiten'.

Het BOT-mi wordt gealarmeerd indien sprake is van een (potentieel) grootschalig milieu-incident. Dat is wanneer de expertise van het BOT-mi nodig is voor advisering over preventieve-, correctieve- en nazorgmaatregelen. Het verzoek tot inzet van het BOT-mi kan van vele kanten komen, zoals van de milieu-inspectie of van andere deelnemende instanties van het BOT-mi. Alarmering van de BOT-mi leden vindt plaats door de Voorzitter van het BOT-mi. Zij ontvangen de alarmmelding per telefoon en per e-mail. Voor het krijgen van de bijbehorende informatie over de melding is een besloten website beschikbaar. Afhankelijk van de aard en omvang van het incident kan door de voorzitter van BOT-mi uit de leden, afkomstig van de bij het incident meest betrokken ministeries en instituten, een team geformeerd worden om m.b.t. het incident een advies uit te brengen. Leden van BOT-mi zijn via het meldsysteem 24 uur per dag bereikbaar. Een gegeven alarm wordt na uitbrengen van het BOT-mi advies weer ingetrokken door de voorzitter.

Alle gegeven informatie is in principe vertrouwelijk. Berichten en bijbehorende informatie worden elektronisch gearchiveerd en kan altijd door de leden via de website worden geraadpleegd.

Het BOT-mi werkt volgens een protocol zoals opgenomen in het Handboek BOT-mi (5.10). Hierin zijn alle relevante zaken en procedures m.b.t. organisatie, taken en werkwijze opgenomen.

BOT-mi werkt momenteel aan de opbouw van een vernieuwde organisatie, waarvoor de taken en werkwijzen opnieuw zullen worden geformuleerd, de deelname van participerende ministeries en instellingen in BOT-mi nader wordt bezien en de status van BOT-mi verder geformaliseerd zal worden. Milieu-incidenten die via het netwerk van BOT-mi worden gemeld hebben niet altijd consequenties voor de veiligheid van de voedselketen. Via vertegenwoordiging in BOT-mi van leden afkomstig van de VWA kunnen de relevante signalen voor de veiligheid van de voedselketen ook worden gecommuniceerd met de (Meldkamer van de) VWA.

Er is sprake van overlap met de Meldkamer EVOA van VROM. Bij deze meldkamer worden in principe alle milieu-incidenten gemeld. De incidenten die worden ingeschaald als (potentieel) grootschalig milieu-incident met mogelijke gevolgen voor de Volksgezondheid kunnen na beoordeling ook als alarmmelding aan BOT-mi worden doorgegeven.

Knelpunten:

Tijdig informeren van de VWA als zich een milieu-incident voordoet dat mogelijk consequenties heeft voor de veiligheid van de voedselketen is afhankelijk van de beschikbaarheid van de aangewezen leden van de VWA en hun alertheid om mogelijke gevolgen voor de voedselketen te melden aan de meldkamer.

2.7 Meldpunt van de VROM milieu-inspectie

Het Meldpunt VROM is een meldpunt van het Ministerie dat 24 uur per dag bereikbaar is voor meldingen van calamiteiten en incidenten.

Op basis van de Verordening (EEG) Nr. 259/93 van de Raad van 1 februari 1993, betreffende toezicht en controle op de overbrenging van afvalstoffen binnen, naar en uit de Europese Gemeenschap is destijds de Meldkamer EVOA bij de Milieu-inspectie VROM ingesteld (5.11). Deze Meldkamer EVOA is in 2003 samengevoegd met het Meldpunt Vuurwerk onder de naam 'Landelijk Meld- en Informatiepunt' (LMIP) (5.12). Via dit LMIP vindt informatie-uitwisseling plaats over actuele, praktische zaken tussen de VROM-Inspectie en handhavingpartners als douane, politie, provincies, gemeenten en ook de VWA/RVV. Voor het begrip afvalstoffen wordt de definitie gehanteerd zoals omschreven in Richtlijn 75/442/EEG, artikel 1 onder a.

Het meldpunt LMIP maakt deel uit van een formeel systeem en is 24 uur per dag telefonisch bereikbaar. Behalve formele meldingen kunnen ook tipgevers, al dan niet anoniem, informatie doorgeven. Er zijn geen afspraken wanneer wel of niet gemeld wordt. Meldingen worden vertrouwelijk behandeld. Er is een niet openbaar beoordelingsprotocol van meldingen.

Vanuit VROM milieu-inspectie wordt schriftelijk doorgemeld aan de netwerkpartners, waaronder ook de VWA/RVV en andere toezichthoudende instanties. De inspectie heeft een opvolgingsprotocol voor de meldingen, waarvoor het hoofd van de afdeling verantwoordelijk is.

Informatie m.b.t. meldingen is niet openbaar. De meldingen worden vastgelegd in een database.

Informatie vanuit dit meldpunt kan ook betrekking hebben op reststromen, die op een of andere manier via diervoeder in de voedselketen terecht zouden kunnen komen.

De informatiebron van de VROM milieu-inspectie is tot op heden voor de VWA moeilijk te ontsluiten. Het verdient daarom aanbeveling om deze bron beter toegankelijk te maken, b.v. middels gestructureerd overleg tussen VWA en VROM milieu-inspectie.

Knelpunten:

- het is niet duidelijk of alle voor diervoeder relevante meldingen ook doorgemeld worden naar de VWA
- informatie m.b.t. meldingen is niet openbaar

3. Conclusies

Het aantal meldingssystemen dat specifiek is opgezet t.b.v. diervoeder is zeer beperkt. Veel andere systemen of meldpunten zijn weliswaar opgezet met een andere of een veel ruimere doelstelling dan diervoederveiligheid, maar kunnen toch ook nuttige informatie geven, die als early warning signaal kan worden gebruikt voor mogelijke onveiligheid van diervoeder of diervoedergrondstoffen. Het is van belang dat al die signalen ook terecht komen bij belanghebbende instanties. Hiervoor is een goed functionerend netwerk tussen de verschillende meldpunten naar het EWS van het PDV en de Meldkamer van de VWA voor doormelden van de relevante meldingen voor diervoederveiligheid naar deze instanties van cruciaal belang. In de huidige situatie komen mogelijk niet alle relevante meldingen ook daadwerkelijk terecht bij PDV en/of VWA, omdat het netwerk niet volledig is, de afspraken niet helder zijn of voldoende worden nagekomen of omdat er geen beoordeling en selectie van de meldingen plaatsvindt specifiek gericht op diervoederveiligheid. Nog een ander gevoelig punt op dit terrein is de betrouwbaarheid van de meldingen en bijbehorende informatie, die de toegankelijkheid daarvan voor derden kunnen belemmeren of onmogelijk maken. Tenslotte zullen belanghebbenden uit de branche misschien nu nog niet zo snel bereid zijn om bepaalde informatie op dit terrein aan anderen bekend te maken. Echter, vanaf 1 januari 2005 zullen exploitanten van een diervoederbedrijf op grond van artikel 20 van Verordening (EG) 178/2002 verplicht zijn om, als zij van mening zijn of redenen hebben om aan te nemen dat een diervoeder niet aan diervoederveiligheidsvoorschriften voldoet, naast het inzetten van procedures om dit voeder uit de handel te halen ook de bevoegde instanties (N.B. dat zal de VWA zijn) daarvan in kennis te stellen.

4. Aanbevelingen

Een ideaal early warning systeem voor diervoeder zou zodanig moeten zijn ingericht dat alle informatie, die van belang kan zijn voor de veiligheid van diervoeder als schakel in de keten voor de productie van menselijk voedsel, daarin ook daadwerkelijk bijeen gebracht wordt en dat op basis daarvan signalen worden afgegeven die duiden op (mogelijke) diervoederonveiligheid. Uitgangspunt hierbij zijn de verplichtingen die vastgelegd zijn in de Algemene Levensmiddelenverordening. Hierin is enerzijds de verplichting neergelegd dat exploitanten van diervoederbedrijven problemen ter kennis moeten stellen van de bevoegde autoriteit, anderzijds vereist deze Verordening transparantie van de bevoegde autoriteit, te weten het verstrekken van informatie aan het publiek.

Wat betreft de input voor een early warning systeem voor diervoeder zijn er drie soorten van informatie van belang:

- analyseresultaten van onderzochte monsters. Zowel de branche als de controlerende instanties
- meldingen die duiden op (mogelijke) onveiligheid van diervoeder afkomstig van een netwerk van meldpunten, zoals in dit rapport besproken;
- berichten over onveiligheid van partijen diervoeder vanuit de EU (RASFF)

Het early warning systeem zou al deze drie soorten informatie moeten bevatten.

Aanbevelingen algemeen:

- het is van belang dat er door de VWA een geharmoniseerd en geoptimaliseerd (early) warning systeem m.b.t. diervoederonveiligheid zal worden opgezet, waarvoor artikel 19 en 20 van de Algemene Levensmiddelenverordening de basis zijn.
- zet in samenwerking met het PDV een early warning systeem op voor diervoeder, dat zowel door de sector zelf als door controlerende instanties kan worden gebruikt
- maak afspraken met partijen over de toegankelijkheid van de informatie, rekening houdend met de betrouwbaarheid van bepaalde informatie
- van de systemen waarbij de VWA thans betrokkenheid heeft zou integratie dienen plaats te vinden. Deze integratie zou onderdeel moeten zijn of worden van Alert en Slagvaardig.

Aanbevelingen t.a.v. een gezamenlijke databank voor onderzochte monsters:

- richt als onderdeel van het early warning systeem een gezamenlijke databank op voor bemonsterde partijen diervoeder, met daarin alle relevante gegevens m.b.t. herkomst, reden van

bemonstering (b.v. wettelijke verplichting, GMP+HACCP), analyseresultaten. Mogelijk dat KAP-database voor deze toepassing geschikt is of geschikt is te maken

- breng de relevante gegevens m.b.t. monsteronderzoek zo spoedig mogelijk na uitvoering van het onderzoek in de database ('early')
- bouw in het early warning systeem een alarmeringsfunctie in, waarmee overschrijdingen van vastgestelde (en in het systeem ingevoerde) veiligheidsgrenzen voor stoffen en micro-organismen in diervoeder direct kunnen worden gesignaleerd
- maak afspraken met partijen over het beheer van de database

Aanbevelingen t.a.v. een netwerk voor doormelden van meldingen, die duiden op mogelijke onveiligheid van diervoeder:

- richt een netwerk op van alle instanties/partijen, die potentiële diervoedermeldingen kunnen doormelden naar VWA en/of PDV.
N.B. door het Min. LNV is in het kader van de crisisdraaiboeken, die momenteel ontwikkeld worden, een netwerkanalyse uitgevoerd. Het zou goed zijn om die informatie te gebruiken (voor zover toepasbaar)
- maak duidelijke afspraken met partijen die doormelden over:
 - welke meldingen in dit verband voor doormelden in aanmerking komen
 - vlotte doormelding van de relevante meldingen
 - wie bij doormelding actie onderneemt (dit om te voorkomen dat t.a.v. de melding ongecoördineerde actie plaatsvinden)
 - rol, taak en verantwoordelijkheidsverdeling tussen partijen
 - vertrouwelijkheid van gegevens
 - naar welke instantie doorgemeld moet worden
- Stel een inhoudelijk beoordelingsprotocol op voor meldingen diervoeders (VWA intern)
- onderzoek de mogelijkheid om, rekening houdend met bevoegdheden van betrokken partijen, een actief samenwerkingsverband op met partners van het netwerk op te zetten om elkaar met regelmaat te informeren over elkaars activiteiten en daarmee ook te komen tot een uitwisselingsplatform van kennis en informatie bij specifieke meldingen (model BOT-mi).
- neem alle meldingen afkomstig uit het netwerk op in het early warning systeem, met bronvermelding, informatie t.a.v. de verificatie van de melding en gegevens m.b.t. de verdere follow-up.
- neem de door de Meldkamer VWA ontvangen RASFF-berichten m.b.t. diervoeder vanuit de EU eveneens op in het early warning systeem, rekening houdend met de vertrouwelijkheid van bepaalde gegevens
- neem in het early warning systeem zo mogelijk ook meldingen van schadepartijen (= conditioneel afwijkende partijen) op, omdat deze mogelijk een risico vormen. Maak afspraken voor doormelding daarvan met betrokken partijen, te weten het PDV en mogelijk ook verzekeraars

Op basis van alle ingevoerde data kan dit systeem fungeren als een systeem, dat in een vroeg stadium participerende partijen kan waarschuwen voor dreigende onveiligheid van diervoeder, en dat ook de feitelijke informatie bevat, die daaraan ten grondslag ligt.

Daarnaast kunnen bepaalde gegevens uit dit systeem ook als input dienen voor het Rapid Alert Systeem van de EU.

5. Geraadpleegde documenten

- 5.1. Algemene Levensmiddelenverordening: Verordening (EG) Nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002
- 5.2. Productschap Diervoeder. Early Warning System (EWS). Manual, 01-07-2003
- 5.3. Productschap Diervoeder. Protocol EWS. Early Warning System Intern (PDV), 01-09-2003
- 5.4. Brief VWA aan PDV, d.d. 11 maart 2004, kenmerk VWACE/RH/TA/U-04/20481. Onderwerp: doormelden van RASFF-meldingen.
- 5.5. Gedragscode Nevedi-leden, 8 oktober 2002
- 5.6. Alert en Slagvaardig (VWA)
- 5.7. Motie Waalkens/ter Veer, brieven kenmerk VVA03.893/RS & VWACE/03/13271
- 5.8. Project Netwerk van Toezicht, concept plan van aanpak., projectleider dr. Lic. M.J.A. Hellings (VWA)
- 5.9. Instellingsbesluit Beleidsondersteunend team milieu-incidenten. Staatscourant 10 april 2002, nr. 69 / pag. 24
- 5.10. Handboek BOT-mi, versie 1.1, 1-2-1999

- 5.11. Verordening (EEG) Nr. 259/93 van de Raad van 1 februari 1993, betreffende toezicht en controle op de overbrenging van afvalstoffen binnen, naar en uit de Europese Gemeenschap (EVOA).
 - 5.12. VROM Inspectie. Jaarrapportage 2003 'Handhaving werkt'
- 6. Bijlage**
- 6.1. Sheet (Excel) met vergelijking van geïnterviewde (early warning) systemen (2 pagina's)

**Bijlage 6.1 Matrix geïnventariseerde (early) warning systemen
blad 1**

	RASFF-FEED	RASFF-FOOD	EWS-PDV	Gezagscode NEVEDI
BEOORDELINGSASPECTEN				
Is het een publiek of privaat systeem?	Publiek	Publiek	Publiek *	Privaat
Is het een formeel of informeel systeem?	Formeel	Formeel	Formeel	gedeeltelijk formeel, vastgelegd in de gezagscode (art. 5)
Is er wettelijke basis voor het systeem ?	Vo 178/2002	Vo 178/2002	ja, verordening PDV diervoeders 2003 (GMP-regeling)	nee
Is een meldpunt aanwezig?	Ja, VWA meldkamer	Ja, VWA meldkamer	ja	ja
Is dit meldpunt ingericht?	Ja	Ja	ja	ja
* 24 uur bereikbaar?	Ja	Ja	ja	ja 2 vertrouwenspersonen
* telefoon/ fax/ e-mail?	ja (0800-0488) / ja (070-3405435) / ja alert@vwa.nl	Ja (0800-0488) / ja (070-3405435) / ja alert@vwa.nl	Ja, Ja, ja; zie handleiding EWS diervoedersector	ja
Wie zijn melders?	RASFF-bureau CIE Brussel	RASFF-bureau CIE Brussel	Diervoederbedrijven in binnen en buitenlands, Branche verenigingen (incl. Dierhouders, dierenartsen ed.)	NEVEDI-leden
* Is een netwerkkaart aanwezig?	ja, handleiding RASFF	ja, handleiding RASFF	Ja, zie handleiding EWS	ja
Wat wordt gemeld?				handelsversturende praktijken, dit is o.a. onduidelijk regelgeving, inkopen foute partijen, oneerlijke handel
*Is er een checklist/ criteria?	Ja, wordt echter herzien (Vademecum)	ja, wordt echter herzien (Vademecum)	Ja, zie handleiding EWS	nee
* Betreft het harde (bv. Normoverschrijding) of zachte informatie ?	Hard	Hard	Beide	dit verschilt per melding. De melders (en hun insteek) zijn vaak bekend bij de vertrouwenspersonen
* Zijn er afspraken wanneer wel/ niet gemeld wordt?	ja, wordt echter herzien (Vademecum)	ja, wordt echter herzien (Vademecum)	Ja, zie Handleiding	men moet melden!! Dit wordt regelmatig gecommuniceerd met de leden.
Hoe wordt gemeld?	per mail via notification-formulier en telefonische voormelding	per mail via notification-formulier en telefonische voormelding	Telefonisch per fax Email, Brief	meestal telefonisch, kan ook per e-mail
Is er een beoordelingsprotocol?	Procedureel, Ja Inhoudelijk, nee	Procedureel, Ja Inhoudelijk, nee	Ja, intern beoordelingsprotocol PDV, betreft inhoudelijk beoordelingsprotocol.	ja
* Is dit openbaar?	Ja	Ja	Ja	nee, intern protocol
* Omvat het een classificeringssysteem?	VWA Procedureel Ja, RASFF Inhoudelijk Ja; alert vs. information notification VWA inhoudelijk nee	VWA Procedureel Ja, RASFF inhoudelijk ja; alert vs. information notification. VWA inhoudelijk nee	Ja	nee
Vertrouwelijkheidsprotocol aanwezig?	Ja	Ja	Ja	ja
Aan wie wordt doorgemeld?	PDV, Beleidsdirectie LNV, VWA/RVV afhankelijk van de melding	regionale diensten VWA/KvW, beleidsdirectie VWA/LNV afhankelijk van de melding	Diervoedersector en/of ketenpartijen/overheid (LNV, VWA) afh. van de melding	NEVEDI-leden
* Is een netwerkkaart aanwezig?	Ja, zie crisisprocedure	Ja, zie crisisprocedure	Ja	ja
Hoe wordt doorgemeld?	afhankelijk situatie schriftelijk en per e-mail, telefonisch	afhankelijk situatie, via meldkamer in geautomatiseerd systeem, telefonisch	Nieuwsbrief of nieuwsbericht, e-mail, telefonisch	snelbericht per e-mail
Wordt doorgemeld aan toezichthoudende instanties?	Ja	KvW	Afhankelijk melding, ja bij ter beschikkinghoudings plicht/ blokkeren. Doormelden kan KDD, AID, VWA/RVV, en soms LNV.	GMP-toezichthouders (PDV). Ook aan Cie graanhandelaren, FEFAC
Is er een opvolgingsprotocol (wanneer worden Wie is verantwoordelijk voor de follow-up van de melding	Nee VWA	ja VWA	Ja EWS-team PDV	ja verantwoordelijkheid bij vertrouwenspersonen en Bestuur NEVEDI
Is informatie melding openbaar?	Ja, tot op zekere detaillering (zie berichtgeving CIE) en tenzij specifiek aangegeven vertrouwelijke informatie.	Ja, tot op zekere detaillering (zie berichtgeving CIE) en tenzij specifiek aangegeven vertrouwelijke informatie.	Ja, tot zekere hoogte; melding ja; detaillering nee.	ja
Welke relaties zijn er met andere EWS-systemen	Ja, RASFF food, PDV, meldkamer VWA	RASFF Feed, meldkamer VWA	EWS teams binnen PDV verband, RASFF, NEVEDI	EWS-PDV
Is de archivering georganiseerd?	Ja	ja	Ja	ja
* Vastlegging in databank?	ja deels, meldingen waar actie op ondernomen wordt in meldkamersysteem . Bij Directie Toezicht meldingen en beoordelingen. Overige niet in databank .	ja deels, meldingen waar actie op ondernomen wordt in meldkamersysteem . Bij Directie Toezicht meldingen en beoordelingen. Overige niet in databank .	Ja	digitaal en hardcopy
* Wat wordt vastgelegd?	Melding en opvolging	divers, momenteel in discussie	In de vorm van factsheets	procesverbaal van facts and figures
* Worden periodieke overzichten gemaakt?	Ja, door de Cie wekelijks en jaaroverzicht, Ja, VWA intern, gegevens van de RAS meldingen worden verwerkt in wekelijks, maandelijks, 2-maandelijks en jaaroverzicht	Ja, door Cie wekelijks en jaaroverzicht Ja, VWA intern, gegevens van de RAS meldingen worden verwerkt in wekelijksoverzicht	Ja	tot zomer 2003 zijn er 5 meldingen over partijweigeringen geweest en 5 andere meldingen (bijv. broodmeelaffaire)
Vindt regulier onderhoud/ bijstelling van het systeem plaats (op basis van ervaringen)?	Ja, RAS systeem wordt continu bijgesteld vanuit Brussel.	Ja, RAS systeem wordt continu bijgesteld vanuit Brussel.	Ja	het systeem draait nu vanaf oktober 2002.
wie sluit melding af?	VWA	VWA	EWS-team PDV	vertrouwenspersoon, voorzitter of Bestuur

* Bedrijven die niet meedoen in het GMP-diervoeder zijn niet verplicht te melden

	Meldkamer VWA	Netwerk van Toezicht R 9/12	BOT-Mi (milieu incidenten)	VROM/milieu-inspectie	
BEORDELIINGSASPECTEN					
Is het een publiek of privaat systeem?	Publiek	I N O N T W I K K E L I N G	Publiek formeel	Kliklijn' Publiek	
Is het een formeel of informeel systeem?	Contactpunt van de VWA voor diverse regelgevingen, daarnaast deels informeel		Informeel	formeel systeem	
Is er wettelijke basis voor het systeem ?	Deels ja op basis van andere regelgeving als bv. Vo 178/2002de		instellingsbesluit in Staatscourant	nee	EVOA (Verordening (EEG) 259/93 van de Raad van 1 februari 1993 betreffende toezicht en controle op de overbrenging van afvalstoffen binnen, naar en uit de Europese Gemeenschap)
Is een meldpunt aanwezig?	Ja		ja	Meldkamer EVOA (LMIP)	Meldkamer EVOA (LMIP)
Is dit meldpunt ingericht?	Ja		ja website Botmi	Ja	Ja
* 24 uur bereikbaar?	Ja		ja	Ja	Ja
* telefoon/ fax/ e-mail?	Ja/ ja/ ja		telefoon en e-mail, bij VROM meldkamer	ja	Meldkamer EVOA (LMIP) (070-3394341)
Wie zijn melders?	Burgers, brancheorganisaties, bedrijven, internationale organisaties (Cie) etc.		deelnemers BOT-mi, RIVM, brandweer	Tipgevers, veelal anoniem	
* is een netwerkkaart aanwezig?	nee, niet voor gehele veld van melders ('BV Nederland')		ja		Ja
Wat wordt gemeld?	zeer divers, kan hele werkterrein van de VWA beslaan			Veelal vertrouwelijke informatie	
*Is er een checklist/ criteria?	Ja, zie alert en slagvaardig beoordelingscriteria		milieucidenten		Nee
* Betreft het harde (bv. Normoverschrijding) of zachte informatie ?	Beide, RAS Brussel, sector en overheid is harde informatie. Maar bevolking is, bijvoorbeeld t.v.m. anonimiteit, zachte informatie		zowel harde als zachte informatie	Zachte informatie	Hard
* Zijn er afspraken wanneer wel/ niet gemeld wordt?	deels ja, deels nee		nee	Nee	Nee.
Hoe wordt gemeld?	RAS Brussel, sector en overheid schriftelijk, bevolking vaak telefonisch, e-mail		telefoon, e-mail of website	Meestal mondeling (telefonisch), af en toe schriftelijk	Meestal mondeling (telefonisch), af en toe schriftelijk
Is er een beoordelingsprotocol?	Ja, procedureel		nee		Ja
* Is dit openbaar?	Ja		nee		Nee
* Omvat het een classificeringssysteem?	Ja		nee		Ja. Men werkt met een groene, oranje en rode lijst. Deze lijsten omvatten een aantal GN-codes (Gecombineerde Nomenclatuur (=douane code)) en voorwaarden waaronder afvalstoffen vervoerd en/of verhandeld moeten/mogen worden
Vertrouwelijkheidsprotocol aanwezig?	ja		ja		Ja
Aan wie wordt doorgemeld?	VWA-intern		Betrokken instanties		RVV/VWA
* Is een netwerkkaart aanwezig?	Ja, zie crisisprocedure		ja		Men beschikt over een lijst met netwerkpartners
Hoe wordt doorgemeld?	Telefonisch, via meldkamersysteem, via e-mail		e-mail, telefonisch		Schriftelijk
Wordt doorgemeld aan toezichthoudende	Ja	ja, indien relevant		Ja	
Is er een opvolgingsprotocol (wanneer worden	Nee	nee		Ja	
Wie is verantwoordelijk voor de follow-up van de melding	VWA	Open informeringssysteem systeem, omvat niet de opvolging		Hoofd afdeling	
Is informatie melding openbaar?	Nee	nee		Nee	
Welke relaties zijn er met andere EWS-systemen	RASFF	geen		Geen	
Is de archivering georganiseerd?	ja	ja		Meldingen worden vastgelegd in een database	
* Vastlegging in databank?	ja deels,	?		Databank + papieren versie	
* Wat wordt vastgelegd?	meldingen waar actie op ondernomen worden als klacht in meldkamersysteem opgenomen en deel van de meldingen wordt geregistreerd als melding in het meldkamersysteem. Meldingen waar geen actie op ondernomen wordt worden deels geregistreerd.(niet in databank.)	harde gegevens		Alle relevante gegevens omtrend een zaak	
* Worden periodieke overzichten gemaakt?	Weekoverzicht van uitgezette klachten Jaaroverzicht van uitgezette klachten	neen		Ja	
Vindt regulier onderhoud/ bijstelling van het systeem plaats (op basis van ervaringen)?	Ja	ja		Bijstelling van het systeem vindt intern plaats	
wie sluit melding af?	VWA afhankelijk van de ernst melding de meldkamer of directie toezicht		voorzitter bot-mi	Zaak wordt afgesloten door de ambtenaar die met de zaak belast is. Dit wordt steekproefsgewijs gecontroleerd door het afdelingshoofd	